

O nama

Hemijska industrija „Župa“ je osnovana 1934. godine od strane nekoliko lokalnih industrijalaca. Osnovna delatnost joj je proizvodnja bakar sulfata pentahidrata (plavog kamena), sredstava za zaštitu bilja: fungicida, insekticida, herbicida i proizvodnja aktivnih materija za pesticide.

Seveso operater

U italijanskom gradiću Seveso, severno od Milana 1976. godine u maloj fabrici hemijskih proizvoda dogodila se industrijska nestaća, kada je došlo do izlivanja dioksina, a posledica je do tada najveća izloženost lokalnog stanovništva hemikalijama oslobođenim u udesu. Ova nesreća je rangirana na osmom mestu na listi najgorih ekoloških katastrofa koje je izazvao čovek i bila je povod za izradu brojnih naučnih studija i standardizovanih propisa o industrijskoj bezbednosti, uključujući Seveso III Direktivu Evropske unije.

Seveso postrojenje, odnosno postrojenje u kojem se obavljaju aktivnosti u kojima je prisutna ili može biti prisutna opasna materija u jednakim ili većim količinama od propisanih jeste tehnička jedinica unutar kompleksa gde se opasne materije proizvode, koriste, skladište ili se njima rukuje. Postrojenje uključuje svu opremu, zgrade, cevovode, mašine, alate, interne koloseke nužne za funkcionisanje postrojenja..

Na osnovu Zakona o zaštiti životne sredine ("Sl. glasnik RS", br. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - dr. zakon, 72/2009 - dr. zakon, 43/2011 - odluka US, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - dr. zakon i 95/2018 - dr. zakon) kao i podzakonskih akata, donesenih na osnovu ovih zakona HI Župa doo je seveso postrojenje višeg reda.

Informisanje javnosti o rizicima i merama zaštite od hemijskog udesa je jedna od obaveza seveso operatera. U cilju upoznavanja pravnih lica, javnih ustanova i fizičkih lica, koja mogu biti zahvaćena posledicama hemijskog udesa HI Župa doo je izradila ovu brošuru.

Zaštita od hemijskog udesa

Hemijski udes je iznenadni i nekontrolisani događaj ili niz događaja koji je izmakao kontroli prilikom upravljanja određenim sredstvima za rad i prilikom postupanja sa opasnim materijama u proizvodnji, skladištenju, prometu i može biti praćen požarom, eksplozijom, izlivanjem i isparenjima. Posledice udesa mogu ugroziti bezbednost i živote ljudi, materijalna dobra i životnu sredinu, ali se mogu značajno umanjiti ako su ljudi dobro informisani, upoznati sa načinom prevencije i pravilnim postupcima za reagovanje. Od velike je važnosti da se zadrži prisebnost i da se bez panike prate uputstva nadležnih službi.

Opšte informacije o prirodi opasnosti koja može nastati

Opšta opasnost koja bi mogla nastati, ukoliko bi došlo do hemijskog udesa, predstavlja formiranje oblaka gasova neprijatnog mirisa, koji može biti iritirajući za disajne organe u zoni neposrednog okruženja postrojenja, u zavisnosti od meteoroloških uslova.

Karakteristični efekti udesa po život i zdravlje stanovništva:

- pojava zdravstvenih simptoma kod ljudi (mučnina, povraćanje, anksioznost, teškoće sa disanjem, grčevi, peckanje očiju, crvenilo kože i osip),
- primetni znaci u okolini (dim, prodorni miris, zvučni efekti), u kratkom vremenskom trajanju, odnosno dužem u zavisnosti od vrste udesa/akcidenta i složenosti akcije zaštite i otklanjanja opasnosti.

Mere i aktivnosti koje preduzima HI Župa doo

U skladu sa statusom seveso operatera višeg reda, u HI Župa doo su izrađeni dokumenti: Izveštaj o bezbednosti i Plan zaštite od udesa. Ova dva dokumenta sadrže procenu rizika, mere prevencije i mere zaštite od hemijskih udesa. Takođe, u njima je opisan i redosled aktivnosti u slučaju udesa, kao i sastav ekipa koje učestvuju u odgovoru na udes.

HI Župa doo je u stalnom procesu sprovođenja mera i aktivnosti kojima se verovatnoća događanja hemijskog udesa svodi na minimum, od kojih navodimo neke:

- Identifikacija opasnosti, procena i kontrola rizika, redovni monitoring, sprovođenje preventivnih i korektivnih mera,
- Opredeljenost rukovodstva za obezbeđivanje svih potrebnih resursa i uspostavljanje sistema za upravljanje bezbednošću,
- Dosledna primena odredbi iz dokumenata Izveštaj o bezbednosti i Plan zaštite od udesa, u cilju smanjenja verovatnoće odigravanja neželjenih događaja i pravovremenog i odgovarajućeg odgovora na udes.
- Primena preventivnih mera, izbegavanje ili uklanjanje uzročnih faktora koji bi mogli dovesti do hemijskog udesa,
- Primena najboljih dostupnih tehnologija i tehnika,

- Uvođenje savremene tehnološke opreme sa automatizovanim sistemom upravljanja, čime se smanjuje i mogućnost za odigravanje nepredviđenih situacija,
- Definisanje svih poslova odgovarajućim procedurama i uputstvima,
- Stručno unapređenje kadrova za upravljanje rizikom od hemijskih udesa,
- Upoznavanje zaposlenih i spoljnih izvođača o opasnostima i rizicima koji postoje prilikom radnih procesa unutar postrojenja,
- Obuka za rad sa opasnim materijama za zaposlene koji direktno ili indirektno učestvuju u manipulaciji sa opasnim materijama,
- Obezbeđeno je stalno dežurstvo odgovarajućeg broja lica stručno osposobljenih iz oblasti zaštite od požara prilikom pretakanja zapaljivih tečnosti iz autocisterne, kao i prilikom izvođenja radova zavarivanja i sečenja. U slučaju potrebe, vreme dolaska vatrogasne jedinice na mesto intervencije iznosi približno 3-5 minuta.
- Obezbeđena je adekvatna oprema i uređaji za gašenje požara
- Redovne kontrole i pregledi sredstava za rad, opreme i uređaja za gašenje požara u cilju održavanja u ispravnom, funkcionalnom stanju.

Obaveštavanje i informisanje u slučaju udesa

HI Župa doo se obavezuje da će u slučaju udesa ili potencijalne opasnosti od udesa, sve aktuelne podatke od značaja za bezbednost potencijalno ugroženog stanovništva u najkraćem vremenskom roku dostaviti nadležnim državnim organima, privrednim subjektima i javnim objektima u okruženju (škole, vrtići, tržni centri i sl.).

HI Župa doo raspolaže sirenom koju može da aktivira u slučaju hemijskog udesa, u cilju obaveštavanja i uzbunjivanja stanovništva.

Građanima se preporučuje da se u slučaju udesa informišu preko sredstava javnog informisanja (tv, internet, radio) i prate zvanična uputstva izdata od strane nadležnih službi (Sektora za vanredne situacije MUP Srbije, Štaba za vanredne situacije, Gradskog zavoda za javno zdravlje, službe hitne medicinske pomoći i sl.).

Opšti postupak ponašanja u slučaju udesa

- Ostanite prisebni, ne paničite!
- Pratite uputstva organa nadležnih službi i obaveštenja putem sredstava javnog informisanja,
- Ako ste napolju, odmah ili što pre napustite prostor, mesto nastanka udesa,
- Ako niste povređeni pomozite povređenom,
- Ukoliko postoji mogućnost, sklonite se u zatvoreni prostor,
- Zatvorite sve prozore i vrata i isključite klima uređaje i druge ventilatore,
- Upotrebite priručna sredstva za zaštitu organa za disanje (maramicu, deo odeće ili druge tkanine natopljene vodom),

- Ukoliko ste u stanu ili kod kuće, izvršite hermetizaciju prostorija u kojima boravite. Popunite otvore i pukotine samolepljivim trakama, ćebadima, prekrivačima i drugim tkaninama, upotrebite odgovarajuća ili priručna sredstva koja imate u domaćinstvu (respiratore, maske od materijala sa dobrom moći upijanja, maramice, gazu, delove odeće i slično), koja ćete pre upotrebe natopiti vodom ili rastvorom soda-bikarbone,
- Ukoliko bude postojala potreba za evakuacijom pripremite toplu odeću i obuću, lična dokumenta (po potrebi i odeću od nepromočivog materijala, sredstva za ličnu higijenu),
- Potražite medicinsku pomoć ukoliko imate ozbiljne sumnje da ste bili izloženi opasnim materijalima.

Ukoliko ste u vozilu:

- Ostanite pribrani!
- Zatvorite prozore i držite ih zatvorenim, isključite klima uređaje i ventilaciju,
- Ostanite u vozilu, uključite radio i pratite obaveštenja i uputstva nadležnih službi.

Korisni telefoni

Vatrogasci - spasioci	193
Hitna medicinska pomoć	194
Policija	192
Republički centar za obaveštavanje	1985
HI Župa doo	037/424-476

HEMIJSKA INDUSTRIJA
"ŽUPA" D.O.O. - KRUŠEVAC
Šandora Petefija bb, 37000 Kruševac, Srbija

Značaj prevencije i pravilnog postupanja u zaštiti od hemijskog udesa

Kruševac, 2022

